

Representantforslag 76 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Odd Omland, Torstein Tvedt Solberg og Eirik Sivertsen

Dokument 8:76 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Odd Omland, Torstein Tvedt Solberg og Eirik Sivertsen om å sikre bredbåndstelekommunikasjon i nordområdene

Til Stortinget

Bakgrunn

Det er tverrpolitisk enighet om at nordområdene er svært viktige innen norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Nordområdesatsingen dekker et bredt spekter av sektorer, og er viktig interessepolitikk både regionalt og nasjonalt. Samtidig har man i flere år sett en økende interesse for nordområdene og Arktis også fra andre land. Flere nasjoner ønsker observatørstatus i Arktisk Råd. Russland har de seneste årene økt sin militære kapasitet i nordområdene. Det overordnede budskapet fra alle er likevel ønsket om en fortsatt fredelig utvikling og sameksistens i dette området.

Den økte interessen for området skyldes blant annet ressurser som allerede er kjente og tilgjengelige. Samtidig er det store forventninger til nye, viktige ressurser i de nordlige områdene. Mindre is åpner samtidig for nye transportmuligheter.

Denne økte interessen for mulighetene i nordområdene og Arktis gir også nye utfordringer som må håndteres. Om lag 80 pst. av all arktisk skipstrafikk går i norske farvann, hvorav halvparten er fiskefartøyer, en fjerdedel er transportfartøyer og noe færre antall er passasjer/cruise-trafikk. Norge og Danmark har tatt på seg ansvaret for søk og redning i hvert sitt område i det som regnes som europeisk arktisk sektor. Ulykker i disse områdene medfører imidlertid utfordringer som er annerledes og mer krevende enn i områder lenger sør.

I dette bildet er det viktig at Norge opprettholder og videreutvikler sitt engasjement i nordområdene og Arktis og har relevante virkemidler for å kunne gjøre dette på en god og effektiv måte. Telekommunikasjon vil være sentralt for å kunne møte utfordringene.

Forsvaret har operative behov for satellittbaserte kommunikasjonsløsninger for fartøyer og avdelinger som opererer i nordlige deler av Norge og i Arktis.

USA tok i 2015 over lederskapet i Arktisk Råd, og har satt ned en Task Force for å kartlegge behovet for telekommunikasjon i Arktis. Arbeidet ledes av Norge og Danmark i fellesskap og skal munne ut i forslag om hvordan behovene kan løses.

Den geostasjonære satellittbaserte bredbåndskapasiteten som skipsfarten benytter, opphører å virke ved ca. 75 grader nord. Nord for dette er det kun tilgang på såkalt Iridium satellitt-telefon og en meget begrenset smalbånds datakapasitet – som i tillegg er svært kostbar å bruke. Forslagsstillerne er kjent med at det arbeides med å videreutvikle kapasiteten i eksisterende systemer, men oppfatter at dette ikke vil være svaret på de kommende kommunikasjonsbehovene i nordområdene og Arktis.

For skipsfarten er satellittkommunikasjon i dag helt sentralt og er gjort mulig med utviklingen av geostasjonære satellitter. Ny teknologi utnyttes om bord i fartøyene både for operasjon, drift og velferdsbehov – og e-navigasjon basert på bredbåndsteknologi er på full fart inn i den maritime verden. Skipsflåten opererer derfor i to vidt forskjellige kommunikasjonsverdener – sør og nord for 75 breddegrad. Forsvarlig leteboring i nordområdene krever også at bredbåndsløsninger er på plass. I tillegg kommer de økte behovene til passasjertrafikk og cruise-fartøyer.

Tilsvarende er bredbåndsløsninger også viktige innenfor luftfarten, både for operasjon av flyene og etter hvert for bruk blant passasjerer. Det er daglig et stort antall transkontinentale flyvninger som mister

geostasjonær bredbåndsdekning i nord, og som derfor i økende grad har behov for bredbåndsløsninger.

Meld. St. 32 (2012–2013) slår fast at:

«Kommunikasjon, navigasjon og overvåking basert på bruk av satellitter er blitt svært viktig for å ivareta sikkerhets- og beredskapsrelaterte myndighetsoppgaver som sjøredning, oljeberedskap og kri-
sehåndtering».

Man må sikre at en er i stand til å håndtere alle viktige utfordringer i nordområdene på en effektiv måte. Det er i dag nærmest utenkelig å drive effektiv situasjonshåndtering uten bredbånds kommunikasjonssystemer på fastlandet. For å kunne gjøre dette effektivt i nordområdene og Arktis er det derfor behov for bredbånd. En større ulykke – for eksempel et flyhavari, en grunnstøting, et større oljeutslipp – vil være svært utfordrende uten effektive kommunikasjonsløsninger til å dele informasjon, koordinere innsats, utnytte telemedisin for å redde skadde, håndtere media mv.

Norsk Romsenter er ett av statens virkemidler i denne sammenheng, og har i lengre tid vurdert mulige løsninger for bredbåndskapasitet i nordområdene. Forslagsstillerne oppfatter at Norsk Romsenter har anført at den beste løsningen for å oppnå kontinuerlig dekning i Arktis er å benytte to satellitter som skytes opp i en såkalt høyelliptisk bane.

Utfordringen har hittil vært at slike satellitter har vært kostbare, og at det maritime markedets behovet ikke har vært stort nok til å kunne forsvare en ren kommersiell satsing fra Norsk Romsenters side. Heller ikke andre lands myndigheter har, til tross for enighet om de strategiske sidene ved å etablere en slik kapasitet, vært villige til å ta en slik investering til nå.

Med utviklingen innen flysektoren er imidlertid markedsbildet i ferd med å endre seg. Store satellitt-

leverandører og leverandører av bredbåndsløsninger kjemper om kontrakter med flyselskapene, og dette krever at de kan tilby kontinuerlig bredbåndstjeneste – også når flyene passerer i nordlige områder.

Ovennevnte utvikling aktualiserer behovet for å få på plass en løsning for bredbånd i nordområdene og Arktis. Rominfrastrukturen er et virkemiddel for å nå dette målet. Norge kan med norsk teknologi og infrastruktur ta en lederrolle som vil befeste Norges posisjon i Arktis. Det bør vurderes grundig om Norge bør kontrollere en slik viktig strategisk kapasitet – og unngå å være prisgitt andre nasjoners prioriteringer når man vet at slik infrastruktur er avgjørende for myndighetsutøvelse og samfunnskritiske tjenester.

Det er behov for å etablere en robust, satellittbasert bredbåndsløsning som vil tilfredsstille nasjonale kommunikasjonsbehov i nordområdene. En god norsk evne til overvåking, situasjonsforståelse, kontroll, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse gjennom et kommunikasjonssystem under norsk kontroll og med bakkestasjon på norsk jord, vil for Norge representere en betydelig strategisk fordel. Dette er i tråd med regjeringens entydige budskap om viktigheten av å etablere bredbåndskapasitet i nordområdene i en rekke offentlige dokumenter de senere årene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til hvordan bredbåndstelekomunikasjon kan sikres i norsk del av nordområdene.

31. mars 2016